

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного права та судочинства

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: Фінансове право

на тему: «Фінансова політика держави та її правове забезпечення»

Студентка групи: ПРз-31

Тинкалюк Євгенія Ігорівна

Керівник: д.ю.н., доц. Гречанюк Р.В.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ»	6
1.1. Поняття та сутність фінансової політики держави	6
1.2. Нормативно-правове забезпечення фінансової політики держави.	10
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	15
2.1. Особливості податкової політики	15
2.2. Бюджетна політика	18
2.3. Механізми та інструменти грошово-кредитної політики	22
РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	26
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

Актуальність дослідження. Фінансова політика держави є фундаментальною складовою забезпечення сталого економічного розвитку, соціальної стабільності та ефективного функціонування державних інституцій. У сучасних умовах, коли Україна перебуває у стані воєнного протистояння, питання розробки та реалізації фінансової політики набуває особливої значущості. Війна створює безпрецедентні виклики для держави, зокрема в контексті формування бюджету, перерозподілу фінансових ресурсів, залучення міжнародної допомоги та мобілізації внутрішніх резервів.

Поточна фінансова політика України планується з урахуванням потреб, обумовлених воєнним станом. Вона передбачає посилення обороноздатності країни, забезпечення соціального захисту громадян, підтримку економіки в умовах скорочення виробничого потенціалу та пошуку додаткових джерел фінансування. Водночас ефективне правове регулювання фінансової політики стає ключовим інструментом для мінімізації ризиків, пов'язаних із бюджетним дефіцитом, зростанням зовнішнього боргу та інфляційними процесами.

Актуальність дослідження також визначається необхідністю адаптації правових механізмів до нових викликів. Особливості функціонування фінансової системи в умовах воєнного стану, включаючи законодавчі зміни, які регулюють питання оподаткування, державних видатків і залучення міжнародної допомоги, потребують наукового аналізу.

Вивчення фінансової політики та її правового забезпечення є необхідним для визначення напрямів її вдосконалення. Дослідження спрямоване на розробку рекомендацій, що сприятимуть створенню ефективної та адаптивної фінансової системи, здатної забезпечити стабільність і розвиток держави в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Теоретична база дослідження. Теоретико-методологічні та практичні аспекти особливостей фінансової політики держави були досліджені в роботах наступних авторів: П.І. Адаменко, О.Д. Василик, І.В. Вєтрова, В.А. Дерій, О.М.

Десятнюк, Г.М. Калетнік, О.Т. Колодій, В.Д. Лагутін, М.Е. Люзняк, Ю.В.Пасічник, Л.О. Петик, О.С. Юнін та інших.

Метою дослідження є визначення особливостей фінансової політики держави в сучасних умовах та розробка науково обґрунтованих підходів до її правового забезпечення.

Для досягнення поставленої мети до розгляду пропонуються наступні **завдання:**

- **розкрити** поняття та сутність фінансової політики держави;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення фінансової політики держави;
- визначити особливості податкової політики;
- дослідити бюджетну політику держави;
- з'ясувати механізм та інструменти грошово-кредитної політики;
- окреслити специфіку фінансової політики держави в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є фінансова політика держави як система заходів, спрямованих на управління фінансовими ресурсами для досягнення економічної стабільності, соціального добробуту та забезпечення національної безпеки, особливо в умовах воєнного стану.

Предметом дослідження є правові механізми, норми та інструменти, що регулюють фінансову політику держави, а також їх вплив на ефективність реалізації фінансової політики.

Методологічна основа дослідження базується на таких методах пізнання явищ навколишньої дійсності, як аналіз та синтез, індукція та дедукція, сходження від абстрактного до конкретного, формально-юридичний, а також історичний, порівняльний та логічний методи пізнання.

Вибраний методологічний інструментарій, представлений комплексом загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, дозволив проаналізувати правове значення категорій «фінансова політика», «податкова політика»,

«податкова політика», «грошово-кредитна політика» у взаємозв'язку, а також виявити особливості фінансової політики України в умовах воєнного стану.

Структурно-логічна схема роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається із вступу, трьох розділів, які в свою чергу поділені на підрозділи, висновки та список використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить ____ сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ»

1.1. Поняття та сутність фінансової політики держави

На початку нашого дослідження ми вважаємо за необхідне визначити та уточнити ключові концепції, такі як «економічна політика» та «фінансова політика», і дослідити їх взаємозв'язок. Особлива увага наукового співтовариства до економічної політики як інструменту вирішення господарських завдань держави підкреслює її важливість. В контексті цього дослідження, важливо чітко розуміти обидва ці терміни та їх взаємну залежність.

Визначення економічної політики держави не має універсального характеру. За словами Задихайло Д., економічна політика держави може бути описана як спосіб використання державою своїх суверенних економічних повноважень через організовані та інституційно закріплені види діяльності. Ця діяльність включає розробку та впровадження офіційно затвердженого алгоритму для використання правових механізмів державного регулювання внутрішньо- та зовнішньоекономічних відносин, впливу на макроекономічні показники ринкової рівноваги, а також відповідної корекції правового порядку в господарській сфері з метою досягнення запланованих цілей функціонування національної економіки, забезпечення економічної демократії та суверенітету України [24, с. 216].

В.Д. Лагутін підкреслює, що теоретичне обговорення сутності економічної політики тісно пов'язане з проблематикою недоліків ринкової системи та відповідною необхідністю державного регулювання економічних процесів [28]. Держава формулює економічну політику, оскільки володіє як політичною, так і економічною владою. На практичному рівні реалізація економічної політики здійснюється урядом через різноманітні заходи та дії, спрямовані на регулювання економіки [28].

У наукових дослідженнях аналізу співвідношення категорій «економічна політика» та «фінансова політика» використовуються два основних підходи:

1. Розгляд фінансової політики як частини загальної економічної політики держави.
2. Виокремлення фінансової політики як самостійного елемента, що не залежить безпосередньо від економічної політики держави.

Немає сумнівів у тому, що розробка та ефективне впровадження адекватної фінансової політики є ключовим фактором у досягненні успіху будь-якої державної політики. Багато українських дослідників у своїх роботах розглядають фінансову політику як набір конкретних заходів, методів та стратегій, які держава використовує для ефективного управління фінансами. Згідно з думкою О. Василика, фінансова політика держави описується як комплекс заходів, методів та форм організації та використання фінансових ресурсів, спрямованих на підтримку економічного та соціального розвитку країни [13, с. 98].

За висловленням відомих українських вчених В. Федосова і В. Опаріна, фінансова політика охоплює сукупність заходів та дій, які держава реалізує в рамках своїх функцій і повноважень у фінансовій сфері. Водночас вони наголошують, що фінансова політика має бути відповідною до економічної та політичної обстановки, що панує в країні у даний історичний період [39, с. 142-144].

В іншому методологічному підході, який зосереджується на вивченні фінансової політики, особлива увага приділяється фінансовим відносинам. Наприклад, Т. Сіташ у своїх дослідженнях вказує, що фінансова політика, як інструмент соціально-економічного прогресу країни, визначається через фінансові відносини, які складаються між різними економічними, політичними та правовими державними структурами в процесі формування фінансової системи та розподілу фінансових ресурсів для досягнення стратегічних і оперативних цілей розвитку суспільства [37].

Під третім методологічним підходом, фінансова політика розглядається як систематична і цілеспрямована діяльність держави за допомогою фінансової

системи. Ця діяльність націлена на залучення, розподіл і ефективне використання фінансових ресурсів для здійснення державних функцій, тим самим акцентуючи на системному підході та ключовій ролі фінансового перерозподілу [10].

У наукових роботах, що розглядають взаємозв'язки між «фінансовою політикою держави» та «економічною політикою держави», часто акцентується на їх спільних цілях, хоча засоби і методи, якими ці цілі досягаються, можуть відрізнятися. Науковці вказують, що фінансова політика виконує кілька ключових функцій у економічній сфері:

- вона окреслює основні напрями економічного розвитку;
- окреслює загальний обсяг фінансових ресурсів, визначає їх джерела та шляхи використання;
- розробляє систему регуляції і стимуляції соціально-економічних процесів за допомогою фінансових інструментів.

Західні вчені, зокрема І Ларс та О. Свенсон, акцентують на тому, що однією з основних цілей фінансової політики є підтримка стабільності фінансової системи. Вони підкреслюють, що головна задача фінансової політики полягає в забезпеченні неперервної роботи фінансової системи країни [42].

Багато вітчизняних науковців погоджуються з думкою, що головна ціль фінансової політики полягає у виваженому розподілі валового внутрішнього продукту між різними галузями економіки, соціальними верствами населення та регіонами країни.

Деякі дослідники вносять уточнення до мети фінансової політики, серед яких Д. Ванькович, який описує її як стимуляцію паралельного протікання процесів, що включають інтенсифікацію обмінно-перерозподільних (розподільно-перерозподільних) процесів фінансових ресурсів, підвищення конкурентоздатності національної економіки через створення комплексно організованих структур -атракторів, реалізацію моделей економічного розвитку, а також застосування безперервного експрес-регулювання і прогнозування макроекономічних і фінансових показників [12, с. 11].

Г. Возняк вважає, що основна мета фінансової політики полягає у стимулюванні економічного розвитку країни за допомогою фінансових інструментів, що впливають на попит та пропозицію, споживання, заощадження та інвестиції. Вона має ясно визначену цільову орієнтацію, а її застосування зазвичай включає пошук балансу між економічними потребами та реальними можливостями [17, с. 241-242]. У контексті такого розширеного впливу, деякі дослідники прагнуть дати всебічний аналіз фінансової політики, в той час як інші зосереджуються на окремих її аспектах.

Аналіз наукових праць таких учених як І. Адаменко, О. Василик, В. Федосов, Т. Сіташ, Д. Ванькович, М. Петричко, В. Дем'янишин показує, що вони виділяють наступні ключові самостійні елементи фінансової політики:

- податкову політику;
- бюджетно-фінансову політику;
- монетарну (грошово-кредитну) політику.

Для кожного з цих компонентів фінансової політики науковці розробляють відповідні завдання, визначають суб'єкти, які здійснюють їх реалізацію, описують сферу фінансових відносин та інструменти впливу.

В роботах іноземних науковців поняття фінансової політики часто використовується синонімічно з термінами «фіскальна і монетарна політика». Окрім того, деякі дослідники розрізняють фіскальну політику на податково-бюджетну та монетарну компоненти.

Отож аналіз визначень фінансової політики у наукових джерелах виявив розмаїття інтерпретацій цього поняття, кожна з яких спирається на певні критерії або розкриває конкретний концептуальний аспект. Ця різноманітність підходів сприяє формуванню різних завдань фінансової політики. На основі аналізу ми хочемо виділити наступні ключові характеристики фінансової політики:

- фінансова політика виникає з потреби в регулюванні фінансових відносин і розподілі грошових потоків, які не можуть існувати самостійно без втручання спеціалізованих суб'єктів;

- вона відноситься до сфери регулювання законодавчих та виконавчих органів влади;
- реалізація фінансової політики відбувається через визначення цілей, стратегій, заходів, інструментів і методів впливу;
- фінансова політика є важливим інструментом впливу на економічні і соціальні процеси в країні;
- в основі фінансової політики лежать інтереси різних суб'єктів: уряду, бізнесу, громадян.

1.2. Нормативно-правове забезпечення фінансової політики держави

Нормативно-правовий акт у сфері фінансової політики представляє собою офіційний документ, який видається або приймається уповноваженим органом у рамках встановленої законом форми та процедур. Цей акт має на меті врегулювання фінансових відносин і містить нормативні положення, які не призначені для специфічних осіб чи випадків, а призначені для багаторазового використання і чий положення залишаються актуальними після одноразового застосування.

До нормативно-правових документів, які встановлюють рамки державної фінансової політики в Україні, належать: Конституція України; Податковий кодекс України; Бюджетний кодекс України; щорічні закони про державний бюджет; інші законодавчі акти, що регулюють фінансову політику країни; нормативні акти Кабінету Міністрів України, призначені для впровадження фінансової політики; нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, пов'язані з фінансовою діяльністю; акти органів місцевих рад та місцевих державних адміністрацій.

Конституція відіграє ключову роль у регуляції фінансових відносин в будь-якій країні, обіймаючи привілейоване становище у правовій системі. Як підкреслює Ю.М. Тодика, Конституція є не лише основоположним нормативно-правовим актом, але й фундаментом національної правової системи, що надає їй

особливе значення як у сфері фінансового права, так і в інших галузях права [36, с. 174]. Таким чином, Конституція України як Основний Закон країни є визначальним осередком усієї правової та політичної структури, займаючи вирішальне місце в регулюванні всіх аспектів державної діяльності.

Конституція України, яка є ключовим документом у регулюванні фінансової політики держави та місцевого самоврядування, має найвищий статус у ієрархії джерел фінансового права завдяки своїй основоположній ролі та прямій дії її положень (ст. 8). Вона визначає основні правила для регулювання важливих та базових суспільних відносин.

Конституція України закладає фундаментальні принципи, що формують основу для державної фінансової діяльності та діяльності органів місцевого самоврядування, є важливими для конституційного регулювання фінансових відносин і мають критичне значення для фінансового права. Основні принципи включають верховенство права (ст. 8), прозорість управління (ст. 57), законність (ст. ст. 6, 8, 19, 113, 117, 118), пріоритет прав і свобод людини та громадянина (ст. 3), обов'язок держави відповідати за свої дії (ст. 3), а також принцип розподілу повноважень у фінансовій сфері між законодавчими та виконавчими органами, який походить з основного принципу розподілу влади (ст. 6). Ці принципи є непорушними у контексті фінансової діяльності [1].

Конституція України визначає повноваження різних державних установ у сфері фінансової політики та встановлює права та обов'язки громадян у цій галузі. Зокрема, Верховна Рада України має такі повноваження (ст. 85): затвердження та внесення змін до Державного бюджету України, контроль за його виконанням та затвердження рішень щодо надання або отримання міжнародних позик, які не передбачені бюджетом. Кабінет Міністрів України, згідно зі ст. 116, забезпечує реалізацію фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики, розробляє проект Державного бюджету та відповідає за його виконання, а також подає до Верховної Ради звіт про його виконання [1].

Конституція зобов'язує кожного громадянина сплачувати податки та збори відповідно до закону за встановленим порядком та розміром, а також подавати

річні декларації про свій майновий стан і доходи минулого року в податковій інспекції за місцем проживання (ст. 67).

Закон виступає основним нормативним актом, який приймається Верховною Радою України і відіграє ключову роль у регулюванні фінансових відносин у правовій державі.

Згідно з ч. 1 ст. 92 Конституції України, законами України визначаються такі важливі аспекти державної фінансової політики: Державний бюджет України та бюджетна система; правила оподаткування, податки і збори; основи створення і діяльності фінансових, грошових, кредитних та інвестиційних ринків; статус національної валюти та умови обігу іноземних валют в Україні; умови формування і виплати внутрішнього та зовнішнього державного боргу; процедури випуску та циркуляції державних цінних паперів, їхні види і типи [1].

Закон про Державний бюджет України відіграє ключову роль у регулюванні фінансових відносин, оскільки він визначає усі державні витрати на загальні суспільні потреби, обсяги цих витрат та їхнє призначення. Згідно зі статтею 96 Конституції [1], Верховна Рада України щорічно затверджує Державний бюджет на наступний фінансовий рік, що триває з 1 січня до 31 грудня.

Бюджетний кодекс України займає ключову роль серед нормативних документів, що регулюють фінансове право. У ньому встановлені основні правові принципи, які керують функціонуванням бюджетної системи держави, базові елементи бюджетного процесу, міжбюджетні відносини та юридичні наслідки порушення бюджетного законодавства [2].

Податковий кодекс України є одним із ключових законодавчих документів, що визначає структуру податкової системи країни. Він регулює відносини в області нарахування та сплати податків і зборів, описує вичерпний перелік податкових зобов'язань, що діють у державі, встановлює порядок адміністрування податків, права та обов'язки платників, а також визначає компетенцію податкових органів і повноваження їх працівників при здійсненні

контрольних заходів. Окрім того, в кодексі врегульовані питання відповідальності за порушення в податковій сфері [3].

Нормативно-правові акти, які регулюють фінансові відносини, ухвалюються у форматі та за процедурою, визначеними законодавством. Згідно з ч. 2 ст. 92 Конституції України, Верховна Рада України виконує законодавчу функцію, ухвалюючи закони щодо різноманітних аспектів фінансових відносин. Президент України має право видачі указів [1]. Що стосується рішень у сфері фінансової політики, то вони часто формулюються у вигляді постанов, які можуть ухвалювати як Верховна Рада, так і Кабінет Міністрів України та Правління Національного банку України. До 21 травня 1993 року Кабінет Міністрів України мав повноваження видавати декрети, деякі з яких діють досі. Крім того, Президент України, Кабінет Міністрів України та місцеві державні адміністрації вправі видавати розпорядження.

Закон України «Про Національний банк України» встановлює, що Національний банк України має повноваження випускати нормативно-правові акти в таких формах як постанови Правління НБУ, інструкції, положення та правила, які потребують затвердження постановами Правління НБУ (ст. 56) [4].

Акти Кабінету Міністрів України включають постанови і розпорядження, які зобов'язані виконуватися згідно зі ст. 117 Конституції України. Постанови Кабінету Міністрів зазвичай мають статус нормативно-правових актів і відображають його повноваження у фінансовій сфері, тоді як розпорядження використовуються для оперативного вирішення питань. Кабінет Міністрів, згідно з Конституцією, відповідає за підготовку проектів законів про державний бюджет і в рамках цього процесу видає акти, які встановлюють процедуру підготовки проекту бюджету і Бюджетної резолюції для Верховної Ради України [5].

Серед регуляторних актів, що мають значний вплив на фінансові відносини, особливе місце займають нормативні документи, що видаються виконавчими органами, зокрема Міністерством фінансів України, Державною податковою службою, Державним казначейством, Державною фінансовою

інспекцією та Національним банком України. Ці акти включають положення, інструкції та методичні вказівки. Особливість таких документів полягає у тому, що вони видаються уповноваженими на це органами зі спеціальними повноваженнями, вони мають бути узгоджені з Конституцією України, законами, указами Президента і містити вказівки для юридичних та фізичних осіб у сфері фінансів.

Рішення, що ухвалюються органами місцевих рад та органами місцевого самоврядування, формують важливу категорію джерел фінансового права. Ці рішення мають кілька характерних особливостей: вони обмежені виключно територією своєї дії і мають автономію у рішеннях, що стосуються місцевих бюджетів та встановлення місцевих податків і зборів (ст.ст. 142 і 143 Конституції України [1]). Рішення місцевих органів самоврядування є обов'язковими для дотримання всіма юридичними особами на їхній території, а також посадовими особами та громадянами, які проживають або тимчасово перебувають в цій місцевості.

Отже, нормативно-правове забезпечення фінансової політики держави здійснюється через систему офіційних документів, що регулюють фінансові відносини в державі, включаючи Конституцію України, Податковий та Бюджетний кодекси, щорічні закони про державний бюджет, інші закони та нормативні акти.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

2.1. Особливості податкової політики

Податкова політика спрямована на забезпечення фінансової стабільності країни, регулювання економічних процесів, підтримку справедливості та рівності, а також мінімізацію витрат і стимулювання фінансової стабільності держави. Її ключові завдання включають ефективне справляння податків і зборів, встановлення адекватного податкового тягара на громадян та бізнес, сприяння розвитку підприємницької і інвестиційної діяльності, а також зменшення рівня бюрократії та корупції у податковій системі.

Податкова політика України має на меті забезпечити стабільність фінансів держави та сприяти соціально-економічному прогресу. Вивчення різних рівнів цієї політики в країні є ключовим в рамках даного питання.

Відповідно до мікроекономічного підходу, який описує Короткова О. В., важливо врахувати, як податкова політика впливає на окремих економічних агентів. Цей підхід аналізує вплив оподаткування на різні верстви населення і сектори економіки, що може допомогти у формулюванні більш результативної податкової стратегії. Наприклад, зменшення податків на зарплату може активізувати споживацьку активність, в той час як підвищення податків на високі доходи може сприяти зменшенню дохідної нерівності [26].

Соколовська А. наголошує на стратегічному підході, зосередженому на довготермінових цілях і стратегічному плануванні. Такий підхід вимагає розробки довгострокових стратегій для забезпечення стабільності податкової системи. Вона вважає, що деякі реформи можуть стимулювати інвестиції та створення нових робочих місць, тоді як інші можуть зменшити бюджетні витрати та знизити життєвий стандарт [38, с. 89-90].

За визначенням Іванова Ю. Б., Тищенко В. Ф., Найденка О. Є., фінансовий підхід у податковій системі має на меті ефективність і оптимальне розподілення бюджетних ресурсів. Він фокусується на збільшенні бюджетних доходів шляхом зростання податкових ставок, розширення обсягу податкової бази, а також заходах проти уникнення податкових платежів [35].

Петик Л. О., Себестянович І. С., і Нікітішин А. О. аналізують соціальний підхід у контексті податкової політики, який спрямований на адресну підтримку соціально вразливих верств населення. Цей підхід включає введення спеціальних податкових механізмів для забезпечення соціального захисту таких груп як інваліди, безробітні, діти та пенсіонери [34, с. 268-269].

Десятнюк О. М. та Марченко Л. І. вважають, що наразі важливо зосередитися на зниженні рівня тіньової економіки, розширенні бази оподаткування, та створенні сприятливих умов для бізнесу в податковій сфері. Такі дії сприятимуть підвищенню життєвого рівня громадян, вдосконаленню інвестиційного та інноваційного середовища, а також соціально орієнтованій цифровізації послуг податкових органів України [22, с. 17]. Крисоватий А. І., Кошук Т. В., та Ватагович М. І. акцентують увагу на зростаючій важливості розвитку податкових та бюджетних інструментів для підтримки інновацій серед виробників в Україні, особливо з огляду на виконання Угоди про асоціацію. Вони підкреслюють необхідність адаптації національних механізмів до вимог законодавства ЄС в області державної підтримки та використання кращих європейських практик [27, с. 46].

Національна податкова політика України формується на державному рівні та включає комплексну систему податків і зборів, які сплачуються громадянами і підприємствами до державного бюджету. Вона включає заходи та інструменти для управління податковою системою, такі як коригування ставок податків в залежності від типу діяльності, впровадження податкових пільг або стимулів для стимулювання розвитку окремих секторів, а також забезпечення захисту державних інтересів від незаконної економічної активності і організація ефективного контролю за виконанням податкових зобов'язань. Також важливо

зазначити, що державна податкова політика України істотно впливає на міжнародні економічні взаємини, підвищуючи або знижуючи привабливість країни для зарубіжних інвесторів, а також визначає характер взаємодії з іншими державами у питаннях оподаткування та спільних податкових ініціативах [21].

Регіональна податкова політика відповідає за визначення податкових особливостей в межах окремих областей, міст і інших територіальних одиниць. Ця політика включає заходи та інструменти, які спрямовані на стимулювання економічного зростання та підвищення якості життя населення в конкретних регіонах. Наприклад, місцеве самоврядування має право встановлювати місцеві податки на майно, землю та транспортні засоби, а також місцеві збори, які можуть включати плату за благоустрій чи комунальні послуги.

На галузевому рівні, податкова політика України формується на основі законодавства і впливає на оподаткування в окремих секторах економіки. Головні цілі цієї політики - це наповнення державного бюджету і забезпечення умов для розвитку та підтримки важливих галузей [43, с. 282].

В Україні функціонують різні податкові системи для різних галузей та суб'єктів:

1. Податкова система для суб'єктів господарювання, до якої входять такі податки як податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість та акцизні збори.

2. Галузева податкова система для специфічних секторів економіки, таких як аграрний сектор, енергетика і транспорт, де застосовуються спеціальні податкові режими, що відповідають особливостям цих галузей.

3. Податкова система для фізичних осіб, яка охоплює різні податки, наприклад, податок на нерухомість та податок на доходи, що стосуються різних видів діяльності фізичних осіб [3].

Податкова політика підприємств України керується Податковим кодексом України та іншими законодавчими актами. Ця політика застосовується на індивідуальному рівні кожного громадянина, котрий має обов'язок сплати різноманітні податки та платежі згідно з чинними нормами. До основних

податків, які сплачують громадяни України, належать: податок на доходи фізичних осіб; податок на нерухомість; податок на спадщину та дарування; земельний податок та інші обов'язкові платежі.

На наш погляд, податкова політика повинна дозволяти підприємствам самостійно вибирати систему оподаткування, планувати та здійснювати нарахування податків і зборів, а також адаптувати облікову політику згідно з діючим податковим законодавством України. Компанії мають можливість самостійно розробляти «Наказ про податкову політику підприємства», що сприятиме ефективнішій роботі в межах законодавства та зниженню ризику помилок, які можуть призвести до штрафів. В якості прикладу такого документа можна звернутися до посібника В. А. Дерія «Організація обліку та податкове планування» [21, с. 171–176].

Отож податкова політика є фундаментальним інструментом для досягнення фінансової стабільності та соціально-економічного розвитку України. Її ефективність полягає у збалансованому справлянні податків і зборів, створенні сприятливих умов для бізнесу, та мінімізації бюрократії та корупції.

2.2. Бюджетна політика

Бюджетна політика є набором економічних і адміністративних інструментів, які впроваджуються державою для стабілізації та підвищення продуктивності національної економіки, переважно через застосування бюджетних і податкових заходів.

Бюджетна політика в Україні є ключовим інструментом для стимулювання економічного зростання, підвищення добробуту громадян та встановлення нових соціальних стандартів. Вона відіграє важливу роль у впливі на економічне та соціальне розвитку країни, оскільки через розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту впливає на структуру виробництва та економічні результати, а також на соціальні інновації. У контексті трансформаційної економіки, значення бюджетної політики для забезпечення сталого

економічного зростання зростає, роблячи її основним засобом у регулюванні соціально-економічних процесів.

В науковій літературі існують розбіжності щодо інтерпретації бюджетної політики. Деякі науковці стверджують, що бюджетна політика представляє собою набір рішень, ухвалених органами законодавчої (представницької) та виконавчої влади. Ці рішення спрямовані на впровадження заходів, які стосуються визначення ключових напрямів розвитку бюджетних відносин і конкретизації методів їх використання на благо громадян, суспільства та держави. В даному підході бюджетна політика тісно пов'язана із бюджетними відносинами, включаючи їхнє планування та розподіл, що розширює її практичне застосування [18, с. 20].

Бюджетна політика, згідно з думкою деяких авторів, визначається як зусилля державних органів влади та місцевого самоврядування, спрямовані на створення відповідного державного бюджету, його збалансування, розподіл та перерозподіл бюджетних коштів, а також забезпечення комплексного контролю за їх використанням [40, с. 26]. С. Булгакова поділяє подібну точку зору, вказуючи, що бюджетна політика включає дії держави щодо регулювання бюджетного процесу, управління дефіцитом бюджету та використання бюджетної системи для досягнення мет цілей економічної політики [11, с. 93].

Бюджетна політика, за визначенням О. Василика та К. Павлюка, розглядається як набір заходів держави для організації та використання фінансів, які спрямовані на економічний та соціальний розвиток [14, с. 53]. Проте, це визначення може здаватися обмеженим, адже бюджетна політика включає не лише дії держави, але й діяльність інших учасників. В цьому контексті В. Дем'янишин розширює поняття, вказуючи на бюджетну політику як на процес розробки основних напрямів використання бюджету, де держава визначає методи та види бюджетних відносин [20, с. 9]. Подібно до цього підходу, деякі джерела вважають бюджетну політику цілеспрямованою діяльністю держави щодо ефективного використання бюджетних ресурсів для стимулювання

економічного зростання та досягнення стратегічних суспільних цілей [23, с. 67-68].

Бачимо, що різноманітність доктринальних тлумачень дефініції «бюджетна політика» є значною, і кожне визначення надає унікальний погляд на це складне явище. Враховуючи результати термінологічного аналізу, пропонуємо таке авторське визначення: бюджетна політика - це цілеспрямована діяльність уповноважених осіб і органів у сфері визначення, формування, і використання державних фінансових ресурсів для виконання державних завдань і функцій. Вона включає діяльність державних органів, органів Автономної Республіки Крим, та місцевого самоврядування і діє в межах встановленого бюджетного періоду.

Бюджетна політика має подвійний характер, об'єднуючи в собі об'єктивні та суб'єктивні елементи. З одного боку, вона реально існує та впливає на економіку країни через об'єктивно визначені економічні відносини, особливо важливі в умовах сучасних викликів, таких як відсіч збройній агресії проти України. Об'єктивний аспект є ключовим для розуміння розподільчих процесів та їхнього впливу на національну економіку. Відтак, ефективне формування бюджетної політики має базуватися на глибокому аналізі цих процесів і створенні моделей політики, що відображають реальні економічні умови. Без такого підходу будь-які заходи у сфері бюджетної політики ризикують бути не лише неефективними, а й шкідливими [33, с. 250].

Суб'єктивний аспект бюджетної політики охоплює практичне формулювання та реалізацію заходів, ефективність яких залежить від осіб, що займаються їхнім впровадженням. Існує узгоджена думка, що об'єктивні та суб'єктивні аспекти є взаємопов'язаними, але водночас автономними частинами цілісної бюджетної політики, де об'єктивний аспект знаходиться в основі, а суб'єктивний - у сфері конкретної діяльності. Недооцінка важливості будь-якого з цих аспектів може привести до небажаних наслідків як для окремих осіб, так і для суспільства в широкому масштабі [33, с. 250].

Бюджетна політика становить ключове поле для впровадження бюджетної доктрини України. Розробка бюджетної політики на основі вже існуючої бюджетної доктрини могла б сприяти створенню комплексної системи державних заходів, націлених на досягнення цілей і виконання завдань стратегічного плану державного бюджетування. Однак, наразі в Україні повноцінна бюджетна доктрина ще не розроблена, що вимагає підвищеної уваги зі сторони відповідальних осіб.

При формуванні бюджетної політики, державі необхідно дотримуватися кількох основних критеріїв:

- зважати на специфіку суспільних процесів у певний історичний період;
- забезпечувати дотримання усіх об'єктивних економічних законів та закономірностей розвитку суспільства;
- аналізувати і використовувати наявний досвід у сферах економіки, фінансів та бюджетування;
- враховувати досвід інших країн;
- враховувати конкретну стадію розвитку суспільства та умови, що складаються на національному та міжнародному рівнях;
- застосовувати комплексний підхід у розробці та реалізації політики у таких сферах як бюджет, фінанси, ціноутворення, кредитування, оплата праці і інші.

Зміст бюджетної політики охоплює визначення стратегії та цілей держави у сфері керування бюджетними коштами. Вона передбачає використання бюджетних механізмів для досягнення політичних і соціальних цілей [19, с. 9]. Основною метою цих відносин є формування та розподіл централізованого фонду грошей держави, що включає збір доходів та регулювання видатків для суспільних потреб. Через бюджетну політику держава реалізує свої основні функції, використовуючи встановлені інституції та повноваження для управління фінансовими відносинами з громадянами, бізнесом, субнаціональними та місцевими структурами, а також міжнародними організаціями.

Отже, бюджетна політика в Україні є фундаментальним інструментом для стабілізації та стимуляції економічного зростання, використовуючи різноманітні бюджетні та податкові інструменти для ефективного розподілу та перерозподілу національних ресурсів. Ця політика дозволяє державі формулювати економічні та соціальні цілі, реалізуючи їх через доктрини та стратегії, які впливають на всі аспекти суспільного життя.

2.3. Механізми та інструменти грошово-кредитної політики

Грошово-кредитна політика включає набір інструментів у сфері грошового обігу та кредитування, метою яких є підтримання стабільності національної валюти України. Це досягається через застосування засобів і методів, які визначені відповідними законодавчими актами.

Згідно з Законом України «Про Національний банк України», грошово-кредитна політика включає комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредитування, спрямованих на підтримку стабільності національної валюти України за допомогою інструментів і методів, визначених законодавством [1]. Однак, на нашу думку, в оригінальному визначенні бракує деталізації конкретних інструментів та методик, які б слугували основою для забезпечення стабільності грошової одиниці.

Дж. Долан вважає, що грошово-кредитна політика включає комплекс регулятивних заходів, які націлені на вплив на кількісні характеристики грошової маси, яка знаходиться в обігу станом на певний момент [41, с. 48]. Однак, на нашу думку, більш важливими за кількісні аспекти грошової маси є її якісні характеристики. В. Стельмах вважає, що в основі визначення сутності грошово-кредитної політики лежить сприйняття її як комплексу взаємопов'язаних заходів, які мають на меті досягнення певних цілей у сфері регулювання грошового ринку і здійснюються державою через її центральний банк [32, с. 58]. Г. Калетнік висловлює думку, що грошово-кредитна політика представляє собою набір заходів у сфері грошово-кредитних відносин, які мають

за мету підтримку стабільності національної валюти, контроль над інфляцією, стимулювання економічного зростання, забезпечення високого рівня зайнятості та регулювання платіжного балансу [25, с. 112].

І.П. Вєрова вважає, що грошово-кредитна політика включає комплекс регуляторних заходів, які визначають кількість, структуру, вартість і обсяг грошової пропозиції та кредитування. Ці заходи спрямовані на сприяння економічному зростанню, стримування інфляції, підтримку стабільності національної валюти, забезпечення зайнятості населення та регулювання платіжного балансу, щоб відповідати суспільному попиту на гроші [16, с. 7].

Сучасні кризи показують, що в діяльності центральних банків під час впровадження національної фінансової політики важливо забезпечити не просто стабільність фінансової системи, але й розширити фокус оцінки. Тому в грошово-кредитній політиці необхідно переосмислити підходи: замість одномірного уявлення грошей як засобу обміну потрібно також враховувати їх як капітал, розглядаючи комплексні аспекти їх вартості [31, с. 23].

Національний банк України є основним державним органом, відповідальним за планування та виконання грошово-кредитної політики в країні. Згідно з Конституцією України, Рада НБУ незалежно планує та затверджує «Основні засади грошово-кредитної політики» щорічно та контролює їх дотримання. Центральні банки країн із ринковою економікою мають доступ до широкого спектру інструментів для регулювання цієї сфери. Інструменти грошово-кредитної політики, що є в абсолютному віданні та під контролем Центрального банку, впливають на ключові аспекти цієї політики.

Досвід показує, що центральні банки досі не знайшли універсальних інструментів, які б працювали однаково ефективно в усіх умовах грошово-кредитного ринку та забезпечували б виконання основних цілей. Важливу роль у грошово-кредитному регулюванні відіграє держава, хоча основні повноваження зосереджені в руках центрального банку. Тим не менш, політика центрального банку не є повністю незалежною і повинна відповідати пріоритетним напрямам макроекономічної політики держави.

Мета та інструментарій грошово-кредитної політики Національного банку України орієнтовані на забезпечення економічного зростання, повної зайнятості, стабільності цін та підтримання стійкості платіжного балансу. Основні методи включають регулювання грошової бази, курсу національної валюти та облікової ставки. Інструментарій грошово-кредитної політики охоплює операції на відкритому ринку, валютні операції, рефінансування банків, політику таргетування інфляції та встановлення норм обов'язкових резервів.

На основі вище викладеного можна підкреслити, що грошово-кредитна політика Національного банку України має на меті імплементацію координованих заходів між усіма фінансовими інституціями, щоб досягти наступних цілей:

- контроль за змінами у кількості грошової маси;
- регулювання купівельної спроможності національної валюти, щоб збалансувати інтереси держави та учасників економіки;
- розвиток інституціональних інвесторів та фінансових ринків;
- стимулювання накопичення вкладів громадян в банківську систему;
- підтримка кредитної активності банків;
- забезпечення ліквідності банківського сектору через рефінансування;
- підтримання зовнішньої платоспроможності держави.

Люзняк М.Е. та Бартош О.М. підкреслюють, що грошово-кредитна політика має сприяти зростанню ліквідності на фінансовому ринку, підвищенню ефективності використання процентної політики, вдосконаленню управління ліквідністю банківських установ, а також розвитку системи макроекономічного моделювання та прогнозування. Вони вказують, що загальні завдання грошово-кредитної політики Національного банку України орієнтовані на забезпечення фінансової та макроекономічної стабільності та створення сприятливих умов для реалізації банками державної економічної політики. Це передбачає розширення інструментарію та повноважень грошово-кредитної політики. Вони також акцентують на необхідності врахування кількісних параметрів, таких як інфляція, прогнозована динаміка ВВП, курс національної валюти та платіжний

баланс, щоб визначити ключові напрями розвитку грошово-кредитної політики, які мають на меті забезпечення цінової стабільності [30].

Грошово-кредитна політика відіграє ключову роль у регулюванні грошового ринку та загальному впливі на економіку через використання різноманітних інструментів. Національний банк України застосовує адміністративні, економічні, правові, та інформаційні механізми для забезпечення рівноваги на грошово-кредитному ринку та сприяння сталому економічному зростанню.

Основні інструменти, які використовуються для здійснення грошово-кредитної політики, включають:

1. Встановлення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
2. Здійснення операцій на відкритому ринку, включно з операціями з державними цінними паперами;
3. Емісія та обіг власних боргових зобов'язань;
4. Проведення процентної політики;
5. Рефінансування комерційних банків;
6. Управління золотовалютними резервами;
7. Регулювання валютного курсу;
8. Контроль за рухом капіталу, що включає регуляцію експорту та імпорту капіталу.

Таким чином, грошово-кредитна політика в Україні реалізується Національним банком і включає комплекс заходів в області грошового обігу та кредитування з метою забезпечення стабільності національної валюти. Інструменти цієї політики, регламентовані законодавством, спрямовані на контроль над грошовою масою і валютним курсом, а також регулювання облікової ставки. Важливо, що ефективність грошово-кредитної політики залежить не тільки від застосування кількісних інструментів, таких як операції на відкритому ринку чи встановлення норм обов'язкових резервів, а й від їх якісної характеристики та відповідності до поточних економічних умов.

РОЗДІЛ 3

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Фінансова політика України з 2022 року орієнтується на національну оборону та безпеку, питання ветеранів, реінтеграцію тимчасово окупованих територій, а також підтримку авіаційної та ракетно-космічної промисловості. Згідно із статтею 35 Закону України «Про національну безпеку України», у період з 2022 по 2024 роки здійснювалося асигнування коштів на потреби сектора безпеки і оборони у розмірі не менше 5% від прогнозованого обсягу ВВП [6]. Зазначені видатки переглядалися під час розробки проектів законів про Державний бюджет України на кожний рік, враховуючи рішення Ради національної безпеки і оборони, поточну воєнно-політичну ситуацію та зміни в податковому законодавстві, які мали на меті збільшення доходів державного бюджету.

Відповідно до останніх змін, у середньостроковій перспективі планується такий розвиток:

- удосконалення сектору безпеки і оборони відповідно до стандартів та принципів НАТО;
- розширення існуючих здібностей та створення нових спроможностей Збройних Сил України та інших органів, що забезпечать стримування, витривалість та захист від збройної агресії, а також протидію гібридним загрозам;
- підвищення бойової готовності військ, включаючи перехід на професійну службу і оснащення сучасними озброєннями;
- розвиток територіальної оборони як інтегрованої системи з вдосконаленням її управління та логістики;
- зміцнення національної кібербезпеки для ефективного протистояння кіберзагрозам;

- створення безпечних умов для життя громадян, зокрема через захист їхніх прав і свобод.

Питання реінтеграції тимчасово окупованих територій залишається в центрі уваги української політики, оскільки воно має ключове значення для відновлення територіальної цілісності держави. У період 2022–2024 років державна стратегія в цій сфері була націлена на такі цілі: розробка ефективних засобів забезпечення інформаційної незалежності; надання жителям тимчасово окупованих територій міцних зв'язків з Україною через сучасні електронні та онлайн-сервіси, доступ до адміністративних послуг, зокрема через контрольно-пропускні пункти.

Ключові зміни в державній стратегії у сфері реінтеграції торкнулися зокрема економічного відновлення Донецької та Луганської областей. Заплановано введення ефективних механізмів, включно з системою страхування проти військоворизиків. Також передбачається розширення програми компенсацій за зруйноване житло та започаткування виплат за частково пошкоджене житло, що сприятиме покращенню житлових умов більшої кількості громадян і пом'якшенню наслідків військових дій на їхнє життя.

У відповідь на воєнні дії з боку росії, Уряд України впровадив соціальну допомогу через програму «ЄПідтримка», надаючи допомогу тим, чия робота чи економічна діяльність була призупинена внаслідок військових дій. До 31 березня 2022 року громадяни могли подати заявку на одержання допомоги у розмірі 6500 гривень. Портал «Дія», який є важливим інструментом цифровізації державних послуг в Україні, зробив доступ до таких програм простішим і ширш доступним. Розроблений Міністерством цифрової трансформації України, цей вебпортал і мобільний додаток запущені в 2020 році, хоча були вперше представлені у 2019 році. «Дія» дозволяє користувачам реєструвати бізнес онлайн, сплачувати податки, подавати декларації, підписувати документи, змінювати місце реєстрації, та отримувати інші державні послуги [29, с. 225-226].

Україна продовжує рух вперед, незважаючи на численні спроби ворога стримати її економічний та інформаційний розвиток. Важливо врахувати, що

сучасні зміни в законодавстві відображають умови воєнного стану, в якому перебуває країна. В контексті податкової політики, яка є частиною ширшої фінансової політики, до початку війни спостерігалася тенденція до централізації податкових повноважень. Це було пов'язано з підтримкою концепції державного суверенітету. Сьогодні ця концепція передбачає внесення змін у податкове законодавство для послаблення, максимального відновлення та стимулювання економічної активності малого та середнього бізнесу [15, с. 153].

В податковій сфері на деякий час було запроваджено зупинення перебігу термінів, які визначені податковим та іншим законодавством, контроль за дотриманням яких здійснюють контролюючі органи [7]. Таке зупинення стосувалося термінів для сплати податків, оскарження податкових повідомлень-рішень, розгляду скарг платників податків, подання заяв про повернення надміру сплачених податків, подання податкової звітності та інформації на запити податкових органів, подання звіту про контрольовані операції, проведення податкових перевірок, та інших податкових процедур.

Так, зміни внесені в Податковий кодекс України в 2022 році включали відміну податкових перевірок. На відміну від попередніх карантинних податкових правил, ці зміни не уточнювали, яких саме видів перевірок вони стосувалися. Законом України № 2118-IX тимчасово було призупинено застосування підпунктів 200.10–200.12 Податкового кодексу України, що були опубліковані в офіційному друкованому виданні [7]. Ці норми передбачали право платників податків на отримання бюджетного відшкодування після узгодження заявленої суми контролюючим органом на основі результатів камеральної перевірки. Однак, за новим законом, платники податків змогли отримати бюджетне відшкодування без проведення перевірки.

У зв'язку з воєнним станом, Верховна Рада України ухвалила законопроекти, які модифікували податкове законодавство та процедуру подання звітності. Зміни включають можливість подання звітів та інших податкових документів протягом 90 днів після завершення воєнного стану. Також законодавство передбачає відсутність перевірок щодо своєчасності та

повноти подання звітності, а також звільнення від адміністративної чи кримінальної відповідальності для платників податків, які не можуть виконати свої обов'язки через воєнні обставини. Це також стосується осіб, які брали участь у бойових діях і не встигли відзвітувати перед податковою. Крім того, вартість пального, використаного для перевезення у потребах ЗСУ та територіальної оборони, не вважається оподатковуваним доходом. Також продовжено дію ліцензій на виробництво підакцизної продукції, ФОП I-II груп можуть сплачувати єдиний податок на добровільній основі і звільнені від сплати ЄСВ, а ФОП III групи звільнені від сплати ЄСВ за найманих працівників, які призвані до лав ЗСУ. Також передбачено звільнення від сплати податків за землю та орендної плати за землю на територіях бойових дій і великий бізнес отримав можливість застосовувати спрощену систему оподаткування з підвищеним лімітом доходу до 10 млрд грн, без обмеження за кількістю працівників.

21 червня 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 738 «Деякі питання надання грантів бізнесу», що затвердила кілька процедур: надання мікрогрантів для створення або розвитку особистого бізнесу, спеціалізованих грантів для розвитку секторів садівництва, ягідництва, виноградарства, тепличного господарства, а також грантів для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю через війну та членів їхніх сімей [8]. Ця постанова значно розширила та конкретизувала положення попередньої Постанови КМУ № 28 від 24 січня 2020 року, яка в останній редакції від 14 березня 2023 року була вдосконалена Постановою КМУ № 229, встановлюючи «Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва» [9]. Ці зміни стали значним стимулом для розвитку вітчизняного бізнесу завдяки посиленій фінансовій підтримці від держави.

Постановою № 738 було започатковано урядовий проєкт «єРобота», метою якого є стимуляція підприємництва та розвиток нових робочих місць в Україні через надання грантів. Проєкт передбачає можливість отримання фінансування українцями для різноманітних ініціатив, включаючи:

- мікрогранти для започаткування власного бізнесу;

- гранти на розширення переробних підприємств;
- фінансування для закладки садів;
- інвестиції у розвиток тепличного господарства;
- фінансова підтримка стартапів, особливо в ІТ-сфері;
- гранти на професійне навчання в ІТ-спеціальностях.

Отже, фінансова політика України в умовах воєнного стану з 2022 року концентрується на забезпеченні національної безпеки і оборони, підтримці ветеранів, реінтеграції тимчасово окупованих територій.

ВИСНОВКИ

Отже, фінансова політика держави визначається як комплекс заходів, методів та стратегій, спрямованих на управління фінансовими ресурсами країни з метою забезпечення її економічного і соціального розвитку. Вона включає як фінансові, так і монетарні аспекти, охоплюючи регулювання податкових, бюджетних і кредитних відносин. Основним завданням фінансової політики є стимулювання економічної активності, підтримка стабільності фінансової системи та виконання соціальних обов'язків держави.

Нормативно-правове забезпечення фінансової політики держави в Україні базується на комплексі законодавчих та нормативних актів, які врегульовують фінансові відносини і забезпечують правову основу для функціонування фінансової системи країни. Основні документи включають Конституцію України, Податковий кодекс, Бюджетний кодекс, а також річні закони про державний бюджет та інші регуляторні акти. Конституція відіграє вирішальну роль, оскільки вона визначає основні принципи фінансової політики та законодавства, регулюючи відносини між державними органами та гарантуючи права громадян в цій сфері.

Податкова політика України зосереджена на забезпеченні фінансової стабільності та регулюванні економічних процесів, що передбачає справедливе та ефективне справляння податків. Основні завдання податкової політики включають встановлення адекватного податкового тягаря, стимулювання підприємницької та інвестиційної активності, а також зниження рівня бюрократії та корупції у податковій сфері. Податкова політика враховує інтереси різних верств населення та секторів економіки, прагне до створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та покращення інвестиційного клімату, одночасно забезпечуючи адресну підтримку соціально вразливих груп. Важливим аспектом є також реформування податкової системи для зменшення тіньової економіки.

Бюджетна політика України, використовуючи комплекс економічних і адміністративних інструментів, спрямована на стабілізацію та підвищення

продуктивності національної економіки. Вона відіграє ключову роль у формуванні соціально-економічного розвитку країни, впливаючи на важливі аспекти такі як структура виробництва, економічні результати та соціальні інновації. Різні наукові підходи до інтерпретації бюджетної політики підкреслюють її значення в контексті бюджетних відносин, планування, розподілу та ефективного використання бюджетних ресурсів. Це включає визначення ключових напрямів розвитку бюджетних відносин, забезпечення збалансованого бюджету, комплексний контроль за використанням коштів, а також заходи щодо стимулювання економічного зростання та досягнення стратегічних суспільних цілей.

Грошово-кредитна політика України має за мету підтримання стабільності національної валюти та регулювання економічних процесів через застосування різноманітних інструментів і методів, що включають керування грошовим обігом і кредитуванням. Заходи включають контроль над грошовою масою, регулювання вартості і обсягу грошової пропозиції та кредитування, сприяння економічному зростанню, стримування інфляції та забезпечення зайнятості населення. Національний банк України використовує такі інструменти, як операції на відкритому ринку, рефінансування банків, політику таргетування інфляції, встановлення норм обов'язкових резервів, що впливають на фінансову стабільність країни. Така політика спрямована на забезпечення балансу у фінансовій системі та сприяння стабільності економіки.

Фінансова політика України в умовах воєнного стану з 2022 року концентрується на забезпеченні національної безпеки і оборони, підтримці ветеранів, реінтеграції тимчасово окупованих територій. Для цих цілей держава виділяє щонайменше 5% від ВВП на потреби сектору безпеки та оборони. В рамках соціальної підтримки, введено програму «єПідтримка» для допомоги особам, чия діяльність припинена через військові дії. Започатковано проєкт «єРобота», який надає гранти для стимулювання підприємництва і створення нових робочих місць, що є частиною стратегії відновлення економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2010, № 50-51, ст. 572
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112
4. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1999, № 29, ст. 238
5. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 13, ст. 222
6. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 31, ст. 241
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану. Закон України від 03.03.2022 № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text> (дата звернення: 09.01.2025)
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.01.2025)
9. Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 229). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#n9> (дата звернення: 09.01.2025)
10. Адаменко І.П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Бізнес Інформ*. 2014. № 3. С. 341-345.

11. Булгакова С.О., Колодій О.Т., Єрмошенко Л.В. та ін. Формування і функціонування бюджетної системи України: монографія /за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ: Книга. 2003. 344 с.
12. Ванькович Д. Теоретико-методологічні засади та механізм реалізації фінансової політики в Україні: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.08 /Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2015. 41 с.
13. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник /О.Д. Василик. К.: НІОС, 2000. 416 с.
14. Василик О. Д. Бюджетна система України: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2004. 544 с.
15. Вдовічен В., Бабін І. Правова природа податкових повноважень органів місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право*. № 5. 2021. С. 151–155.
16. Вєтрова І.В. Правові основи реалізації грошово-кредитної політики національного банку України /автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 (адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2007. 20 с.
17. Возняк Г. Фінансова-політика регіонального розвитку: зміст та підходи до формування. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 2 (152). С. 239-246.
18. Дем'янишин В. Теоретичні засади бюджетної політики. *Світ фінансів*. 2007. Вип. 1 (10). С. 19–34.
19. Дем'янишин В. Теоретичні та практичні аспекти вдосконалення фінансово-кредитного механізму. *Вісник ТНЕУ*. 2011. № 2. С. 7–20.
20. Дем'янишин В. Бюджетна політика держави: концептуальні засади, ефективність, розвиток стратегії і тактики. *Вісник ТНЕУ*. 2011. Вип. 2. С. 7–20.
21. Дерій В. А. Організація обліку та податкове планування : навч. посіб.. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 185 с.

22. Десятнюк О. М., Марченко Л. І. Науково-методичні детермінанти податкової політики в умовах трансформації національної економіки. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 4 (69). С. 8–19.

23. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. / [Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І.]; за заг. ред. С.В. Мочерного. Львів: Світ. Т. 1. 2005. 616 с.

24. Задихайло Д. Економічна політика держави в системі правового і законодавчого забезпечення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 3 (74). С. 214-221.

25. Калетнік Г.М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / Г.М. Калетнік, А.Г. Мазур, О.Г. Кубай. К.: «Хай-Тек Пресс», 2011. 428 с.

26. Короткова О. В. Особливості формування податкової політики підприємства в сучасних економічних умовах. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1743> (дата звернення: 18.12.2024)

27. Крисоватий А. І., Кошук Т. В., Ватагович М. І. Податково-бюджетна підтримка виробників у контексті законодавства ЄС у сфері державної допомоги. *Фінанси України*. 2019. № 7. С. 35–51.

28. Лагутін В.Д. Економічна політика держави: сутність, етапи, механізми URL: http://etet.org.ua/docs/ET_06_4_-16_uk.pdf (дата звернення: 13.12.2024)

29. Латковський П. П. Фінансова політика в умовах військового стану. *Аналітично-порівняльне правознавство* / голов. ред.: Ю. М. Бисага; ДВНЗ «УжНУ» Ужгород, 2022. №1. С. 223-227.

30. Люзняк М.Е. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ та їх вплив на депозитний і кредитний ринки. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=838> (дата звернення: 28.12.2024)

31. Міщенко С. Удосконалення монетарної політики та регулювання фінансових систем. *Вісник Національного банку України*. 2011. № 5. С. 21-27.
32. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін: монографія /За ред. В.С. Стельмаха. К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. 404 с.
33. Пасічник Ю.В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні: монографія. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд». 2005. 642 с.
34. Петик Л. О., Себестянович І. С. Податкова політика України в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2021. № 2 (90). С. 267–271.
35. Податкова система: навч. посіб.; Ю. Б. Іванов, В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко та ін. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 408 с.
36. Тодика Ю.М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика: монографія. Х.: Факт, 2003. 328 с.
37. Сіташ Т. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. *Академічний огляд*. 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2015_-1_6(дата звернення: 13.12.2024)
38. Соколовська А. Основи теорії податків :навч. посіб. Київ, 2010. 326 с
39. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія /В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін; за наук. ред. В. Федосова. К.: КНЕУ, 2002. 387 с.
40. Фінансово-економічний словник /кол. авт.: О.С. Юнін, О.О. Круглова, М.О. Савельєва та ін. Дніпро: Біла К.О. 2018. 164 с.
41. Dolan E. J., Campbell, K., & Campbell, R. Money, banking and monetary policy. 1996. 448 p.
42. Lars E. O. Svensson, The Relation between Monetary Policy and Financial Policy, *International Journal of Central Banking*. 2012. URL: <https://www.ijcb.org/journal/ijcb12q0a18.pdf>(дата звернення: 14.12.2024)
43. Franzen W. Tax Morale in Classical Athens. *Journal of Ancient Civilizations*, 34/2, 2019. P. 273-288.